

UR PRESS- DEBATTEN

Ny spritlagstiftning

Finansministern tillsatte i höstas en snabbutredning för översyn av rusdryckslagstiftningen. Utredningen har nu framlagt sitt förslag och *Svenska Dagbladet* redogör i ett utmärkt uppställt sammandrag för de viktigaste delarna av förslaget:

Inga inköpskort av motbokstyp införes men däremot skall systembutikspersonalen ha rätt att begära legitimation av samma typ som exempelvis på posten. Detta legitimationskrav skall dock användas med takt och huvudsakligen stickprovsvis för att ej irritera legitima köpare.

Ombudsalderen höjs från 18 till 21 år. Systempersonalen får rätt att avvisa kunder även när dessa icke är uppsatta på spärlista.

"Langarna" bör hållas efter hårdare och straffen skärpas. Även av langare köpt sprit bör kunna beslagtas.

Tredjedelsflaskorna kommer inte tillbaka på "provorterna", även om man hittills inte kunnat se något bestämt nykterhetsbefrämjande utslag av denna reform. Tvärtom bör åtgärden, sågades det, bli generell i hela landet, och övervägas bör även avskaffandet av halvlitersflaskor, speciellt då det gäller okryddat brännvin.

Ett svagare starköl — med alkoholhalt mellan starköl och vanlig pilsner — bör införas.

Utminuterung av starköl och lättvin bör underlättas, medan nuvarande restriktioner behålls för spirituosa och — eventuellt — hetvin. Försäljning av starköl i livsmedelsaffärer anses dock inte lämpligt på nuvarande stadium. Systembutiker med enbart lättvin och starköl föreslås som utväg.

Vin- och ölbussar är ett annat förslag efter mönster av biblioteks- och bankbussar, vilka skulle besöka bestämda platser på bestämda tider enstaka gånger i veckan.

Måltidstvånget för starköl anses onödigt och utskänkningen borde kunna börja en timme tidigare på dagen.

Reklam för alkoholhaltiga drycker bör få fortgå på samma sätt som före restriktionerna 1955.

Förslaget har givetvis kommenterats flitigt i pressen. *Göteborgs Handels- och sjöfartstidning* konstaterar att det sunda förnuftet äntligen fått komma till sin rätt i utredningens förslag.

Det är dräpligt att se hur den statliga utredningsapparaten måste anstränga sig för att komma till slutsatser som det sunda förnuftet tillhanda håller på stunden. En i höstas tillsatt snabbutredning för översyn av rusdryckslagstiftningen har haft det pinsamma uppdraget att vara kvick efteråt. Här kommer alltså ölgåsens väntade dödsdom och ett antal andra vettiga reformer, liksom ett

och annat nytt exempel på det statliga förståndets fördröjda utlösning.

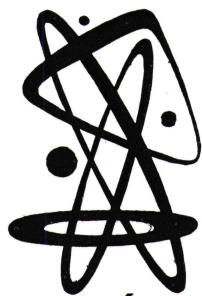
Utgångsläget är att den fria spritens försäljningssystem gjort det litet för enkelt för obehöriga att komma över farliga rusdrycker, medan det är onödigt krångligt att handla eller förtära de mera oförargliga dryckerna. Utredningen avböjer uppslaget att införa inköpskort för systembolagens kunder, eftersom det skulle innebära att motboken kom tillbaka i kapprock utan att dock medföra ransoneringens förmenta fördelar. I stället ålägges expediten att titta kunden i ögonen och vid behov afordra vederbörande legitimation. Grundtanken är att man inte bör besvära de sköt samma kunderna med formaliteter, och den stämmer väl med nykterhetsreformens syfte. Den trista synen av unga grabbar som handlar brännvin skall man väl kunna slippa.

En god arbetshypotes är också avsikten att underlätta kommersen med vin och öl. Dryckesvarorna är inte oföränderliga. Det står inte skrivet i stjärnorna att nationen måste dricka brännvin i den eller den myckenheten.

Ny Tid anser även att det nya förslaget är förnuftigt och påpekar att det mesta av det som nu framföres var att finna redan i en del remissyttranden när lagen genomfördes, utan att dock vid detta tillfälle vinna gehör.

Oron kring den fria spriten ledde till att regeringen beslöt om en snabbutredning för att motverka de svåraste följderna.

Gunnar Nycander

Neuros och neuros- terapi

Pris 16:—

"— nyttig att läsa för var och en som sysslar med medicinsk-psykologisk behandling... tillhör också det fåtal analytiker, som gjort ett aktningvärt försök att statistiskt verifiera sina iakttagelser."

Torsten S:son Frey i GHT

"— skiljer sig på väsentliga punkter från gängse dogmer."

Bengt Sjögren i Kv. P.

TIDEN

Denna är nu färdig med sina förslag. Ett första omdöme om resultatet är att utredningen sett förnuftigt på den uppgift den fått sig förelagd. Direktiven inskränkte dess handlingsfrihet. Meningen var inte att göra en ny lagstiftning om rusdryckerna. Meningen var att med ledning av de erfarenheter, som vunnits av den fria spriten, föreslå åtgärder, som begränsade frihetens skadeverkningar.

För att nå detta föreslås en del åtgärder.

För det första att hindren för missbrukare blir effektivare. För det ändamålet skall de som köper alkohol kunna avfordras legitimation. Det gäller bara dem, som misstänks vara missbrukare. (Kommitténs beteckning på missbruk har ganska vida gränser. Den vill undvika att ordentliga människor kan bli föremål för trakasserier.) Legitimationen kan bestå i pass, körkort, sjukkassekort eller liknande. Ombud skall uppvisa skriftlig fullmakt jämte legitimation både för egen del och för uppdragsgivarens. Aldern för ombud höjs från 18 till 21 år. Försäljningspersonalen skall få fullmakt att på egen hand från inköp avvisa dem, som uppenbart inte bör få köpa. Den metoden praktiseras redan nu, åtminstone vid de större systembolagens butiker. Spårlistor på personer, som inte får köpa sprit, bör upprättas i de större städerna. — — —

Betydelsefullt är att utredningen anser att de nuvarande ganska stränga bestämmelserna om reklam för alkoholhaltiga drycker bör lättas. Reklamen gör nytta där den avser att inrikta konsumtionen på svagare drycker. De statliga bolagen, här äsyftas närmast Vin- och spritcentralen, bör kunna få göra reklam, som går ut på att inrikta konsumtionen till svagare sorter. Utredningen har här liksom i andra avseenden tagit intryck av den opinion, som ansett det helt oförnuftigt att förbjuda reklam för vin och svagare alkoholsorter.

Några genomgripande förändringar innebär inte utredningens förslag, vilket är avsett att träda i kraft redan 1 juli innevarande år. De tar hänsyn till erfarenheterna och till de omdömen, som redan då den nya spritlagstiftningen genomfördes, följde med en del remissyttranden, som dock varken fick dåvarande finansministerns eller riksdagens öra.

Förslaget om det nya starkölet, svagare än det tidigare förekommande men avsett att säljas endast i systembutiker, tycker *Skånska Dagbladet* är föga lyckat. Det förefaller som om det vore tillkommet mera ur affärsmässiga än nykterhetsbefrämjande synpunkter, anser tidningen:

Man får intrycket att Systembolaget befinner sig på försäljningsoffensiv. Någon annan slutsats kan man inte dra av förslaget till ett nytt 3,6-procentigt "starköl". Detta öl liksom det vanliga starkölet skulle endast få försälas i systembutiker. Utredningen tror att det nya starkölet skall konkurrera med det gamla och starkare. Skatten blir därför lägre men ölet blir ändå betydligt dyrare än pilsnern.

Förslaget om det nya starkölet är föga lyckat. Det blir inte konkurrenskraftigt vare sig mot det vanliga starkölet eller pilsnern. Det kan inte hel-

ler vara något intresse att ersätta pilsnern med starköl. Utredningen har här bortsett från nykterhetssynpunkten. Ivern att förse systembutikererna med en ny produkt verkar vara alltför påtaglig. Skall man reformera här — och tiden är mogen för det — bör man inrikta sig på pilsnern. Det kan väl aldrig vara så att statliga utredningar fått komplex på den punkten.

Det riktiga och lämpliga är att höja alkoholhalten på pilsnern från 2,8 till 3,2. Det är den styrka pilsnern hade före kriget. Det skulle bli ett gott, fylligt och fullt tillfredsställande öl. Det skulle bli konkurrenskraftigt gentemot starkspriten. Och det måste ur nykterhetssynpunkt vara bättre med en pilsner på 3,2 procent än ett starköl på 3,6 procent. En vanlig människa kan inte komma till någon annan slutsats.

Men *Dagens Nyheter* är av en annan uppfattning om det nya starkölet:

Det finns all anledning att ta fasta på utredningens förslag om ett nytt starköl med 3,6-procentig alkoholhalt vid sidan om det 4,5-procentiga. Det är tänkbart att ett sådant svagare öl genom sitt lägre pris kan få större konkurrenskraft än det nuvarande gentemot spritdryckerna.

Även andra tidningar har mera kritiska omdömen om utredningens förslag. *Aftonbladet* frågar varför folk som ser oförvitliga ut även skall avfordras legitimation:

Alkoholister föreslås kunna avstängas från inköp och följaktligen skall folk som ser misstänkta ut kunna avfordras legitimation på bolagen. Det är riktigt. Kommittén föreslår att folk som ser oförvitliga ut och som gör normala inköp också skall avfordras legitimation, men bara stickprovsvis. Varför?

Arbetet förutsätter att det är

kanske klokast att ur nykterhetspolitisk synpunkt inte ställa allt för stora förhoppningar på de åtgärder som nu föreslås och som är avsedda att kunna föreläggas årets riksdag för att kunna träda i kraft från den 1 juli i år.

Morgenbladet uttalar farhågor för att den föreslagna lättningen för reklamen kanske ur nykterhetssynpunkt får motsatt verkan mot den avsedda:

Att däremot överlag lägga tonvikt på reklam för vin och öl är en riskabel linje. Den kanske leder — inte till dirigerad konsumtion utan till — ökad totalkonsumtion; sådant har hänt. Man bör inte glömma vad reklamens män själva aldrig försummar att påpeka: reklamen kan vägleda, men den kan också skapa helt nya behov.

Nykterhetsvården

Trots ett med 11 miljoner kronor höjt anslag till nykterhetsvården anser *Ny Tid* att statsmakterna borde släppt till ännu mera av de 226 miljoner kronor som utgör ökning av spritinkomster förra året. Tidningen säger:

Optimister hade trott att årets statsverksproposition skulle upptaga en betydlig summa för nyk-

terhetskård. Med nykterhetskård menas inte bara att nykterhetssällskapen bör ha mera pengar, att upplysningen om nykterhet bör få alla sina behov tillgodosedda — det menas att arbetet på begränsning av alkoholen skadeverkningar ingriper på så många områden att det inte nog kan uppmärksammas.

Optimisterna fick fel.

Av de flödande spritinkomsterna stiger anslaget till nykterhetskården från 16 till 27 miljoner kronor. Staten fick alldeles opåräknat en ökad inkomst på spritdrycker med 226 miljoner kronor. Det ingick icke i den nya rusdryckslag som tillämpas från och med 1 oktober 1955 förutsättningar att staten så snart och så kraftigt skulle öka sina inkomster på spriten.

Expressen jämför nykterhetskården nuvarande kris med fångvårdens:

F. ö. råder det numera en kris inom nykterhetskården liknande den som snart är permanent inom fångvården. Tittar man på socialhuvudtiteln lite mera i detalj, finner man knappast någonting som kan väntas ge en verklig och angelägen förnyelse i nykterhetskården och dess organ. Läget är slående likt fångvårdens situation. Det gäller bara att öka antalet vårdplatser för förvaring i traditionell stil av de värsta alkoholisterna. Pengarna satsas på den dyrbaraste och ur behandlingssynpunkt mest tvivelaktiga vårdformen. Av nyinriktning och modernisering finns inga spår.

Patientens väg till läkaren

Rörande det omdebatterade förslaget till ny sjukhuslag kommer *Expressen* med en tänkvärd ledare. Här följer några avsnitt:

Det är tveksamt om det annonserade förslaget till ny sjukhuslag kommer att föreläggas årets riksdag, har det försports. Och den tveksamheten är i så fall lätt att förstå. Inrikesdepartementet har alla skäl att ta tid på sig för att fundera på de kommittématerial som i fjol ställdes till dess förfogande och de remissyttranden som därefter lämnats.

Den första och avgöranden betänksamheten måste gälla om den ifrågasatta lagen i sin helhet verkligen fyller något behov. Statsmakterna skall visserligen stifta lag, men de skall knappast göra det för nöjes skull och såsom ett självändamål. Om förhållandena på ett område redan löper friktionsfritt och tillräckligt fasta bestämmelser finns, varför skall då nya paragrafer behöva mobiliseras? Tillräckligt många är ändå på marsch i ett rikt reglerat samhälle. — — —

Varför skall en medgiven rätt som icke missbrukats, som både läkare och patienter känt förtroende för och som inte lett till några påfrestningar i den slutna vården utbytas mot en tvångslag? Departementet är mer värt beröm än klander om det går bet på att finna svaret. Något intresse hos allmänheten, den stora vårdsökande allmänheten kan det i varje fall inte motsvara.

Men gör å andra sidan en sådan förändring någon skada? Åjo, risken är uppenbar. En konsekvens av nuvarande system har i första hand varit just smidigheten som gjort det möjligt för patienten att välja sin läkare och för läkaren att

inom ramen för sin arbetskapacitet ge de vårdsökande den hjälp de begärt. Det har varit en uppgörelse direkt mellan de bägge inblandade individerna (frånsett arvoden till läkarna och ersättning till sjukhusen vilka som nämnt redan är klart reglerade). Den av kommittén föreslagna lagen sätter individerna på bägge sidor ur spel. De kollektiva regleringssynpunkterna blir i deras ställe de dominerande. Det är inte läkaren och patienten som gör upp om och hur de skall träffas. Det är huvudmannen, sjukhusadministrationen, som avgör den saken. Inom en stelt utmätt tidsgräns och under låsta former för mottagningen placeras vården in. Finner huvudmannen att enbart poliklinikmottagning efter hans mening skall komma till stånd så blir det också bara polikliniker. Läkaren och patienten blir bådadara utan röst. Deras önskemål betyder intet. Allt som ankommer på dem är att foga sig i vad andra bestämmer om hur de skall ha det. — — —

De problem som reser sig (och av vilka det som här diskuteras bara är ett) fordrar omsorgsfulla överväganden från bredare synpunkter än de som kommit att dominera sakkunnigbetänkandet, dvs sjukhusadministrationen. Redan den Sternerska hälso- och sjukvårdskommittén har i sitt remissyttrande erkänt att den eniga läkaropinionen (där det alltså inte är fråga om några pengar) förtjänar att noga prövas. Och därtill kommer den icke i några omedelbara former inhämtade opinionen från dem vilkas intressen det först och främst gäller: den stora vårdsökande allmänhetens.

Om jag i morgon blir sjuk, vilken glädje har jag då av att det finns fler lagparagrafer men färre möjligheter att få den läkarhjälp jag söker? Det är grundfrågan för oss alla.

"Prästen är lika viktig som läkaren på sjukhus"

är rubriken på en artikel i *Stockholms Tidningen* där det bl. a. noteras att i Sverige finns endast 2 heltidsanställda sjukhuspräster medan Norge har 20. Vid en konferens för sjukhuspräster på Stockholms stiftgård Graninge föreläste pastor Torvald Storesund från Ullevåls sjukhus i Oslo. Han sade bl. a.:

Norge fick sin första sjukhuspräst redan 1865. Sedan dess har kåren efterhand utvidgats och fått allt större förtroende. Vi känner, att patienterna behöver oss och i de allra flesta fall är tacksamma över våra besök och att läkarna och sjuksköterskorna ser oss som sina arbetskamrater.

1949 gjordes en utredning i frågan där det sades ifrån att minst 39 heltidsanställda sjukhuspräster behövdes i Sverige. Ännu har emellertid ingenting gjorts åt saken. Utredningen vilar fortfarande hos något av departementen.

Abortfrågan

Svenska Dagbladet yttrar sig kritiskt mot den i gällande abortlag intagna socialmedicinska indikationen och efterlyser större restriktivitet:

En allt starkare opinion kräver nu att abortlagstiftningen reformeras i riktning mot större restriktivitet, i första hand genom att den socialmedicinska indikationen tas bort, därjämte genom att förutsättningarna för ingrepp blir bättre preciserade och att i övrigt starkare garantier skapas mot missbruk. Även om en viss nedgång i abortfrekvensen kunnat konstateras under de allra senaste åren, är denna likväl fortfarande mycket hög. Omkring 5.000 små liv i vardande släcks varje år ut genom legal abort. Den ojämförligt vanligaste bevekelsegrunden är — åtminstone formellt — medicinsk. Den socialmedicinska motiveringen tillämpas bara i cirka 10 procent av fallen, men gränserna mellan de båda är i praktiken mycket flytande. Med en skärpt lagstiftning skulle det sannolikt bli möjligt att väsentligt nedbringa antalet ingrepp utan att för den skull eftersätta vägande medicinska argument.

Denna mening delas emellertid ej av *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning*, som bemöter Svenska Dagbladet bl. a. i följande avsnitt:

Intet är mänskligare än att i en emotionellt laddad debatt plocka fram de prydligaste motiven för sitt ställningstagande, och abortfrågan är kanske en av de mest laddade som brukar tas upp till offentlig diskussion. Man får alltså förlåta Svenska Dagbladet för inledningen om "alla små liv i vardande": det är en fras som ligger väl till och som anslår den rätta hjärtnipande tonen. Och även utan fraser står det väl klart för var och en att det är grymt att ingripa och särskilt grymt att göra det i onödan.

Men vem som helst som tänker längre än den känslomättade stämningen varar måste inse att det ibland kan vara mycket svårt att avgöra vad som är i onödan och att det ibland kan vara långt

grymmare att låta leva. Fråga läkare och kuratorer som fått inblickar i förhållanden så hjärt-skärande hopplösa, att även en oengagerad be- traktare måste fyllas av fasa vid tanken på att ett barn skall växa upp och få sina första mänsk- liga kontakter där. De reformer som planeras för att göra sådana miljöer sällsyntare är mer än väl- komna, men så länge de bara består av vackra tankar kan de inte hjälpa någon mor i abort- situation eller hennes väntade barn.

MEDDELANDE

Europarådet ledigförklarar för år 1957 ett visst antal stipendier, avsedda för läkare, sjuk- sköterskor, sjukvårdsadministratörer eller an- nan personal sysselsatt inom allmän hälso- och sjukvård.

Stipendierna äro avsedda att möjliggöra *an- tingen* studier av nya metoder *eller* deltagande i undersökningar och forskningsarbete av all- mänt europeiskt intresse.

Stipendietiden varierar mellan 3—12 må- nader.

Stipendiebeloppet utgör 60.000 Frcs per må- nad.

Resekostnader till och inom studielandet be- talas av Europarådet.

För vidare upplysningar hänvisas till doktor Malcolm Tottie, medicinalstyrelsen.

Ansökningar enligt särskilt formulär skola vara inkomna till nämnden för internationella hälsovårdsärenden, Stockholm 3, *senast den 15 mars 1957*.

SOCIALMEDICINSK TIDSKRIFT

Redaktion och expedition: Villagatan 5, Stockholm.

Tel. 23 00 50 (växel). Postgiro 1179.

Redaktör och ansvarig utgivare: Dr. Erik Husmark.

Redaktionssekreterare: Vakant.

★

Atergivande helt eller delvis av originalartiklar ur SMT utan angivande av källan förbjudes.

★

Prenumerationspris: helår kr 18: —, halvår kr 10: —.

Lösnummer 2: —.

ANNONSPRISER:

Omslagets andra sida, mot
ledaresidan Kr. 275: —
Helsida Kr. 250: —

Frist. halv sida	kr. 150: —
Halvsida	„ 130: —
Kvartsida	„ 70: —

mm-pris 75 öre pr enkel spalt

Spalthöjd 210 mm
Spaltbredd 70 mm
Sidans bredd 150 mm
(2 spalter)

I ovanstående priser ingår icke kostnad för ev. framställning av klichéer. Annonsförslag och annonsrabatter lämnas på begäran av annonsavdelningen.